

ANEKS do GPR dla RadzionkowaStrona
1 z 27
PODSUMOWANIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH dotyczących projektu Uchwały Rady Miasta Radzionków w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Radzionków.

Spis treści

SPOTKANIE KONSULTACYJNE.....	2
WYWIADY POGŁĘBIONE	4
Kwestie problemowe	4
- Rojca – „dzielnica problemów”	5
- negatywny wizerunek Rojcy	5
- budynki mieszkalne	6
- bezrobocie.....	7
- ubóstwo	8
- bieda dzieci	8
- kondycja rodzin	9
- alkoholizm	10
- środowisko	11
- perspektywa instytucji.....	11
Propozycje działań	12
- miejsca rekreacji	12
- aktywizacja społeczna	13
- aktywizacja zawodowa.....	14
- inne	14
- pesymizm	15
Podsumowanie wywiadów pogłębionych	15
BADANIE ANKIETOWE	18
Struktura respondentów	18
Miejsce zamieszkania	19
Demografia.....	19
Gospodarstwa domowe	20
Opinie dotyczące proponowanych obszarów.....	20
Ogólna ocena propozycji obszarów	21
Główne problemy – Obszar nr 1- tj. Osiedle Hugona i tereny wokół.....	21
Główne problemy – Obszar nr 2 wokół byłego PGR-u.....	23
Główne problemy dla obu wskazanych obszarów	24
Zmiany proponowane przez respondentów	26
Podsumowanie badań ankietowych.....	28

SPOTKANIE KONSULTACYJNE

Spotkanie zostało zorganizowane i przeprowadzone w dn. 26 kwietnia 2016 r. W spotkaniu udział wzięli: mieszkańcy, osoby reprezentujące stowarzyszenia, fundacje, organizacje działające na terenie Radzionkowa, osoby reprezentujące organy porządku publicznego (Policja, Straż Pożarna), osoby reprezentujące placówki oświatowe, Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej, Radny Powiatu Tarnogórskiego, Proboszcz Parafii p.w. NMP, osoby reprezentujące podmioty spoza Radzionkowa (Związek Gmin i Powiatów, Izba Przemysłowo- Handlowa w Tarnowskich Górach, Instytut RE:BORN) - łącznie około 70 uczestników. Na listę obecności wpisały się 53 osoby.

Przed rozpoczęciem spotkania, skierowano do uczestników formularz konsultacyjny (forma papierowa, rozdano 50 szt.). Mieszkańcy wypowiedzieli się, oddając 17 sztuk formularza. Wielu spośród obecnych deklarowało, że wypełni formularz w czasie wolnym i po zastanowieniu się, prześle go w terminie późniejszym do Urzędu.

W trakcie spotkania mieszkańcy zgłaszali przede wszystkim uwagi dotyczące obecnego miejsca ich zamieszkania, złego stanu technicznego budynków socjalnych przy ul. Kuźaja. Poruszony został również temat złego stanu dróg (brak nawierzchni podwórek, brak oświetlenia w miejscach poza głównymi ulicami).

W temacie: zaproponowanego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji - większość uczestników wyraziła aprobatę. W trakcie dyskusji pojawiły się opinie, że obszar proponowany do rewitalizacji jest obszarem problemowym i wymaga pilnej interwencji. Jedna osoba ustnie zaproponowała rozszerzenie Obszaru nr 1 o teren zielony biegnący w kierunku południowym, tj. od ul. Sikorskiego w kierunku rzeki Szarlejki. Zgłoszono również, ustnie, postulat o bieżącym informowaniu mieszkańców o postępie prac i o upublicznieniu harmonogramu działania.

Ustalenia

1. Uczestnicy spotkania, w większości, pozytywnie się wypowiedzieli w temacie zaproponowanego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wskazano, że obszar należy rozszerzyć o ul. Wandy i Lawendową.
2. Uczestnicy wskazali, że na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji należy: wykonać remont i umożliwić wykupienie mieszkań, zadbać o zdrowie mieszkańców, przeprowadzić kursy, studia, wsparcie na otwieranie własnej działalności, ulgi. Oprócz remontów budynków należy zagospodarować podwórka, place zabaw dla dzieci.
3. Według uczestników spotkania na obszarach zdegradowanych i obszarze rewitalizacji główne problemy to: bezrobocie, brak „dobrej” pracy oraz zły stan budynków; niski poziom wykształcenia mieszkańców oraz spożywanie alkoholu w miejscach publicznych; starzejące się społeczeństwo; bieda; problemy zdrowotne mieszkańców; niski standard mieszkań, brak centralnego ogrzewania; niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach; brak atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu oraz drogi nieprzyjazne pieszym.

Zgłaszane uwagi i propozycje zostały pogrupowane i podsumowane w poniższej tabeli.

Tabela 1 Uwagi zgłaszane podczas spotkania konsultacyjnego

Lp.	Propozycja / uwaga	Część / zakres Programu Rewitalizacji, do którego się odnosi	Rozstrzygnięcie
1.	Mieszkańcy chcieliby znać konkretny harmonogram prac związanych z rewitalizacją	planowany harmonogram prac jest elementem opracowywanego Programu	Harmonogram przewidywanych działań w ramach rewitalizacji jest jednym z kluczowych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, i zostanie opracowany wraz z tym Programem.

Lp.	Propozycja / uwaga	Część / zakres Programu Rewitalizacji, do którego się odnosi	Rozstrzygnięcie
2.	Powinna zostać zaprezentowana konkretna propozycja finansowa związana z planowanymi działaniami rewitalizacyjnymi (ile pieniędzy zostanie przeznaczonych na jakie działanie)	Ogólny kosztorys projektów jest częścią Programu Rewitalizacji	Ogólny koszt przewidywanych projektów rewitalizacyjnych zostanie umieszczony w Programie Rewitalizacji. Kosztorysy szczegółowe każdego z projektów będą opracowywane na bieżąco w trakcie przygotowywania do realizacji konkretnych prac.
3.	Obszar 1 rewitalizacji należałoby rozszerzyć o ul. Lawendową i ul. Wandy oraz o tereny zielone (kierunek południowy w stronę rzeki Szarlejki)	Diagnoza i delimitacja obszarów zdegradowanych	Propozycja zostanie przedyskutowana w zespole merytorycznym przygotowującym Program Rewitalizacji (przedstawiciele Urzędu Miasta oraz Firmy opracowującej Program Rewitalizacji), i – jeśli zmieści się w kryteriach dla wyznaczania obszarów (20% powierzchni / 30% mieszkańców), oraz nie będzie innych istotnych przeciwwskazań to Obszar 1 zostanie rozszerzony zgodnie ze zgłoszonymi propozycjami.
4.	Pytania dotyczące terminu rozpoczęcia prac remontowych w budynkach przy ul. Kuźaja.	pytanie dotyczy szeroko zagadnienia rewitalizacji, natomiast nie jest bezpośrednio związane z opracowywanym Programem Rewitalizacji	Zagadnienie wykracza poza zakres prac nad opracowaniem Programu Rewitalizacji, niemniej, pracownicy Urzędu Miasta przewidują, że prace remontowe rozpoczną się w 2017 r.
5.	Zgłoszono postulat, aby firma przygotowująca Program Rewitalizacji opracowała trzy alternatywne propozycje działań społecznych, spośród których mieszkańcy będą mogli wybrać jedną	Zagadnienie wiąże się z kryterium partycypacji w ramach opracowywania Programu Rewitalizacji	Ideą partycypacji jest współtworzenie działań przez mieszkańców, a nie tylko korzystanie z przedstawionych możliwości wyboru. Zachęcano mieszkańców do refleksji i zgłaszania propozycji działań, jednocześnie Firma opracowująca Program Rewitalizacji zadeklarowała przygotowanie – na podstawie wyników prowadzonych badań ankietowych i wywiadów – konkretnych propozycji działań w obszarze społecznym, które zostaną poddane konsultacjom społecznym w kolejnym etapie przygotowania Programu Rewitalizacji.
6.	Uwzględnienie w Programie Rewitalizacji wybudowania zatok autobusowych	Dotyczy działań w Programie Rewitalizacji	Obecnie obowiązujące wytyczne mocno ograniczają finansowanie inwestycji drogowych w ramach rewitalizacji, niemniej – zgłoszony postulat zostanie w miarę możliwości uwzględniony w planie projektów rewitalizacyjnych (być może uda się tego rodzaju inwestycje zrealizować w innym zakresie, zgodnie z Wytycznymi dot. realizacji projektów UE.

Lp.	Propozycja / uwaga	Część / zakres Programu Rewitalizacji, do którego się odnosi	Rozstrzygnięcie
7.	W spotkaniu powinien uczestniczyć Burmistrz Miasta, i powinien osobiście wypowiadać się na kwestie przedstawiane przez mieszkańców.	nie dotyczy	Przedstawiciele Urzędu Miasta zadeklarowali, że prześlą ten postulat Władzom Miasta.
8.	Powinny być częściej organizowane spotkania z mieszkańcami, którzy chcą być informowani o planowanych działaniach (tudzież o powodach braku realizacji zgłaszanych przez nich postulatów)	nie dotyczy	Radny Powiatu oraz Rady Miejski zadeklarowali, że we współpracy ze Szkołą (która udostępniła salę na spotkanie) będą organizować spotkania z mieszkańcami – np. w sprawie dróg lokalnych i możliwości podejmowania kroków prawnych lub poszukiwania innych rozwiązań.
9.	Usprawnienie procesu komunikacji społecznej – mieszkańcy chcieliby wiedzieć kiedy ich postulaty zostaną zrealizowane.	nie dotyczy	Zgłaszane uwagi nie dotyczyły bezpośrednio Programu Rewitalizacji, natomiast niezależnie od tego pracownicy Urzędu Miasta zadeklarowali, że postarają się usprawnić system komunikacji – tzn. zapewnić mieszkańcom informację zwrotną do zgłaszanych postulatów.

WYWIADY POGŁĘBIONE

Wywiady pogłębione w ramach przygotowania Programu Rewitalizacji przeprowadzono w kwietniu 2016 r. Celem wywiadów było zebranie informacji, które pomogą zidentyfikować obszar zdegradowany a także wskazać zagadnienia ważne dla mieszkańców obszarów wskazanych jako zdegradowane. Ogółem przeprowadzono osiem spotkań, w których uczestniczyło 12. respondentów (w tym „przedstawiciel społeczności” – osoba nie reprezentująca żadnej instytucji lub organizacji, mieszkaniec dzielnicy, który akurat znajdował się na terenie instytucji, w której przeprowadzano wywiad) oraz trzy wywiady telefoniczne, w których uczestniczyło troje respondentów. Wywiady obejmowały dwa podstawowe pytania (1. Jakie są główne obszary problemowe w Radzionkowie i problemy mieszkańców Radzionkowa, 2. Co należałoby w Radzionkowie zrobić aby mieszkańcom żyło się lepiej, żeby rozwiązać istniejące problemy) oraz pytania swobodne doprecyzowujące pojawiające się zagadnienia wskazywane przez uczestników rozmów.

Kwestie problemowe

Na podstawie zebranych informacji można wskazać kilka kwestii, ważnych z perspektywy identyfikacji zagadnień problemowych oraz oceny jakości życia mieszkańców. W ostatnim punkcie przedstawiono wybrane opinie charakterystyczne dla niektórych instytucji, które reprezentowali respondenci.

- Rojca – „dzielnica problemów”

Osoby uczestniczące w badaniu nie miały wątpliwości co do tego, która dzielnica, która część miasta kumuluje najwięcej sytuacji problemowych w Radzionkowie. Skoncentrowane budownictwo wielorodzinne, osiedla budynków gminnych i wspólnot mieszkaniowych (a przez lata: bloków „zakładowych”), w zasobie gminnym – lokale komunalne zasiedlane osobami eksmitowanymi, to wszystko sprawia, że problemy społeczne koncentrują się w Rojcy i utrwalają.

Są skumulowane problemy nieco większe w rejonie Rojcy, z uwagi na to, że w rejonie Rojcy jest więcej mieszkań komunalnych, więcej bloków – gdzie w pozostałej części Radzionkowa jest zabudowa jednorodzinna. Na terenie Rojcy są mieszkania komunalne i jest tutaj skupisko osób, wśród których większość to osoby bezrobotne, a wiadomo – bezrobocie generuje inne problemy, z tym się wiążą problemy w postaci alkoholizmu, przemocy, bezradności. Także... na tym terenie osoby mają niższy status finansowy, oraz to wiąże się z tym, że te problemy w postaci takich patologii są tutaj nasilone.

Zawsze się Rojca wyróżniała, tutaj to osiedle Hugona zawsze się wyróżniało jako to trochę biedniejsze, /.../. Te rodziny są uboższe – to jak się idzie do szkoły na zebranie to też widać po ubraniu czy też po wyglądzie, no – widać, że to są niezamożne rodziny. Także w tym sensie się wyróżnia. Zawsze się mówiło, że Rojca czy Hugona to jest ta gorsza dzielnica Radzionkowa.

Są tacy, jak my, mieszkamy tu już 50 lat, czy moja mama, która mieszka od 70-ciu lat. Są jeszcze takie osoby. I jak rozmawiam z tymi osobami, to one bardzo, bardzo tęsknią za tym co było kiedyś. Był spokój, były ławeczki, każdy sobie siadł na ławeczce. Ja nie mówię, że nie pili alkoholu, bo kiedyś też pili alkohol, ale z jakimś takim umiarem, nikt nie zachowywał się agresywnie.

- negatywny wizerunek Rojcy

Respondenci charakteryzowali Rojcę przede wszystkim z perspektywy bezrobocia i biedy jej mieszkańców, chociaż wskazywali, że „oczywiście” taka opinia nie odnosi się do wszystkich mieszkańców. Negatywny obraz skumulowanych problemów społecznych połączony był z niezbyt pozytywnym obrazem osób z grup problemowych, które nie chcą pracować, nie korzystają z możliwości pomocy, uzależniają się od używek i systemu pomocy. Obecne największe trudności mieszkańców wynikają z braku pracy, dopóki działały główne zakłady pracy, w Rojcy mieszkali „biedni, ale porządni ludzie”. Bezrobocie i brak umiejętności odnalezienia się w innej rzeczywistości ekonomicznej, gdzie nie ma gwarantowanego zatrudnienia, sprawiają, że ci sami ludzie (tj. mieszkańcy dzielnicy) pozostali biedni, ale już nie są porządni, nie radząc sobie z permanentnym brakiem pracy (i zapewne brakiem perspektywy na zmianę) popadają w uzależnienia, w tym uzależnienie od systemu pomocy.

Część mieszkańców, to są starsi ludzie, którzy tam mieszkali, tacy rzeczywiście solidni, uczciwi ludzie, którzy tam mieszkają. Część jest taka napływowa, przeprowadzono ich tutaj z Bytomia, z wyburzeń jakichś czy niepłacących czynszu. Inni są też tu, bo niekoniecznie czynsze płacą, czy płacą niższe niż gdzieś indziej. Także... dużo jest takich osób, które mają problemy z nadużywaniem alkoholu czy rodziny rozbite /.../. Jest tu grupa osób, które zajmują się wywózką złomu i różnymi takimi rzeczami, z tego żyją. Niektórzy mówią, że oni potrafią się świetnie urządzać, bo na alkohol im wystarcza, gorzej z innymi rzeczami. Ale jest też parę rodzin, które tam sobie zakupiły mieszkania, wyremontowały i żyją całkiem przyzwoicie. Oczywiście, to może jest taki zbyt czarny teraz obraz, ale takie problemy tam są.

Mamy tutaj bardzo zróżnicowane środowisko – jest środowisko, które nie potrzebuje pomocy, wręcz przeciwnie, nawet pomaga innym. Ale mamy też środowisko takie, któremu pomoc jest bardzo potrzebna. Obiady finansuje

Opieka, to wiadomo, że te rodziny są w sytuacji takiej trudnej finansowej. Oprócz tego też pomaga nam tutaj ksiądz proboszcz, gdzie dofinansowujemy też obiady dla dzieci gdzie są z pogranicza. Tu mamy też środowisko trudne ze względu no jednak na alkohol. Więc trzeba by było zrobić wszystko – bo to są młodzi ludzie – którzy są wysiedleni tam skądś i tutaj na Kuźaja mieszkają i Nieznanego Żołnierza – to tam jest też dużo takich rodzin, gdzie rodzice się nie zgłaszają w ogóle na zebrania rodziców, gdzie dziecko jest poddane same sobie, gdzie musimy zabezpieczyć i buty i kurtkę, i inne rzeczy dla dzieci, więc to są takie rzeczy, że trudne sytuacje ze względu na różnego rodzaju patologie, ale w większości to jest alkohol. /.../ Dla nas sukcesem jest to, że dzieci przychodzą do szkoły, bo on woli iść z tatą na złom i ten złom sprzedają.

W czasie, gdy działały kopalnie – były te same problemy społeczne. Myślę, że to się przykrywało takim rytmem życia. Były te pieniądze, była ta praca, i ta praca ich w jakiś sposób formowała. Mężczyzn też w dużej mierze obowiązkowa służba wojskowa formowała. /.../ Ci młodzi ludzie są uczeni tego, że wszystko powinno być dla nich takie bezwysiłkowe, dopóki rodzice dają pieniądze to mają wszystko bezwysiłkowo, jak wchodzi w dorosłe życie to się okazuje, że jednak trzeba trochę więcej wysiłku włożyć w otrzymanie czegoś i to rodzi różne frustracje.

Największy problem, to chyba – moim zdaniem – jest ubóstwo na tym osiedlu tutaj Hugona, i brak możliwości – może brak możliwości, może brak chęci, brak wykształcenia, żeby podjąć jakąś pracę. To są rodziny wielopokoleniowe, które od pokoleń dziedziczą tę biedę, i tak sobie żyją, bo się do tego przyzwyczaili. Więc to jest taki problem chyba, brak takiej aktywności społecznej, żeby coś tam polepszyć sobie swój status. /.../ Nawet niektórzy jak są z Rojcy – to mówią że nie są z Rojcy /.../ I granicą jest ten most, i dotąd jest ich terytorium, a jak się ten most przejeżdża – to już nie oni. Także się utożsamiają – może z tą swoją biedą, nie wiem, z tym zachowaniem, pasuje im to po prostu i tak jest. /.../ chyba mogą je tak nazwać, bo tam parę lat już pracuję – to są w 40 może procentach rodziny patologiczne, takie które korzystają z Opieki. Choć nie zawsze te, które korzystają to są patologiczne. Ale to są takie rodziny, gdzie korzystają i nie robią nic w tym kierunku, żeby z tego nie korzystać.

Zaludnili Kuźaja takimi ludźmi, że tego się nie da wyczyścić. Po prostu się nie da. Ja tu mieszkam 50 lat, bo ja stąd pochodzę. I nie chcę sobie wyobrazić, że tu w życiu nie było takiego burdelu, jak jest teraz. Nie było. Mieszkali ludzie biedni, ale porządni. /.../ winę za to ponosi, niestety, Urząd Miejski, który nam takich lokatorów tutaj, niestety, daje. I ja się dziwię, że chcą to odnawiać, bo jak zostawia tych samych lokatorów, to za chwilę będzie wyglądało tak, jak do tej pory.

No a tu – tu, Hugona / Kuźaja, Nieznanego Żołnierza – to wszystko to przecież normalni ludzie mieszkali. A teraz – po prostu element tam naciągnął. [Ci którzy tam mieszkali] – powymierali, na Zachód powyjeżdżali, kto był młody a jeszcze mu się chciało – pojechał na Zachód, a starsi – powymierali.

Tam jest kilka takich starych familoków. I tam mieszka – to oczywiście nie wszyscy – ale tam mieszka kilka osób z tak zwanego elementu.

- budynki mieszkalne

Budynki gminne położone przy ul. Kuźaja, ale także dodatkowo dwa budynki przy ul. Nieznanego Żołnierza oraz dwa kolejne przy ul. Artura wymagają pilnej modernizacji. Wszystkie ze wskazanych budynków mieszkalnych powstały w podobnym czasie, i podobnie nie były modernizowane. Najważniejsze potrzeby to doprowadzenie kanalizacji i instalacji grzewczych oraz wymiana stropów. Respondenci, którzy odnosili się do ulic innych niż Kuźaja byli zgodni, że nie tam jest najgorzej: „Nieznanego Żołnierza – tam jest rzeczywiście najgorzej, tragedia.” Podobnie wymieniano lokalizacje przy ul. Artura i ul. Wandy. Warto także zauważyć, że osoby nie związane zawodowo z obszarem zdegradowanym, łączyły czasem w wypowiedziach kondycję budynków z perspektywą rewitalizacji, i wskazywały w tym przypadku, że potrzebne są szersze działania, bo samo wyremontowanie budynków nie zmieni istniejącej sytuacji.

Budynki na Nieznanego Żołnierza /.../ nie dość, że standard jako taki jest niski, to jeszcze stan techniczny jest fatalny, i ci mieszkańcy na pewno negatywnie odbierają te warunki mieszkaniowe. /.../ To jest przede wszystkim ten element, że się źle mieszka, tak trzeba powiedzieć. Ogrzewane jest wszystko węglem, tam z mediów w zasadzie jest tylko energia i woda doprowadzona. Nie ma żadnego gazu tam w tych budynkach, tak żeby można było ekologicznie ogrzewać to jakoś jedną kotłownią gazową czy jakimiś indywidualnymi gazowymi piecykami. /.../ I z tym ogrzewaniem na przykład – kopcą wszyscy.

Jak ktoś przyjeżdża po raz pierwszy, to może być pod wrażeniem – takie same, ceglane budynki.

Jak to wszystko wygląda: jedna klatka porządna, i tyle. Bo to sami żeśmy sobie robili, lokatorzy. A pozostałe – tam nawet tynku nie ma. /.../ Chodzę, widzę, słyszę od pozostałych ludzi, którzy też tu mieszkają i są porządnymi lokatorami, niektórzy sobie sami remonty robią w domu, okna wymieniają itd., nie czekają aż im państwo cokolwiek da. /.../ To jest chyba największa bolączka tego naszego galimatiasu, tego się nie da opowiedzieć, tu trzeba by chyba ze dwa miesiące mieszkać, żeby wiedzieć. Problem naprawę jest wielki. Bo kasę włożą, a efekt będzie na trzy lata, pięć – góra.

Sama rewitalizacja, samo w sobie, to może na jakiś czas to pomoże. Ale tu by trzeba zacząć od podstaw, mnie się wydaje. Po prostu – ci, co zalegają za czynsze, nie ma, że ty chcesz to przyjdiesz odpracować. Ty to musisz przyjąć odpracować, skoro nie masz.

- bezrobocie

Głównym wskazywanym problemem jest bezrobocie – w tym brak zakładów pracy, brak perspektyw zawodowych, brak wsparcia przygotowującego do podjęcia indywidualnej przedsiębiorczości, nie wykorzystywanie możliwości kształcenia i wsparcia zatrudnienia socjalnego. „Pomimo nieznacznego spadku liczby osób bezrobotnych z terenu gminy Radzionków, zarejestrowanych w PUP, nadal głównymi powodami korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie, ubóstwo i niepełnosprawność.” Bezrobocie wskazywane jest czasem także jako postawa nabyta, dziedziczona, jako wyuczona bezradność. Z drugiej strony – pojawiają się opinie, że bezrobocie jest problemem systemowym, że dopóki praca była dostępna, to wszyscy pracowali, a problemy społeczne nie były aż tak dotkliwe – nawet jeśli nadużywano alkoholu lub zaniedbywano opiekę nad dziećmi to nie były to powszechne ani trwałe zjawiska.

Największym problemem życiowym dla ludzi mieszkających tutaj jest brak pracy. Ponieważ są to tereny po zamkniętych kopalniach – były tutaj kiedyś kopalnie, które funkcjonowały, dawało to ludziom pracę. W momencie, kiedy stracili pracę – stracili możliwość zarobkowania, zarabiania pieniędzy, a co za tym idzie – pogorszyła się znacznie jakość życia. W związku z powyższym całe mnóstwo jest tutaj ludzi bezrobotnych, którzy nie mają co ze sobą zrobić.

Dopóki była kopalnia, była huta, ludzie mieli zatrudnienie, a teraz to wszystko diabli wzięli, za przeproszeniem, można tak powiedzieć. A druga rzecz – część ludzi jest, że, ja wiem, nie chce im się pracować.

Ilu mieszkańców pracuje? Trudno mi powiedzieć, ale tak – no, połowa powiedzmy, może trochę więcej. Większa część tych ludzi żyje z opieki społecznej albo z tego co ukradną.

To jest takie zapętlenie w tym momencie – dla tych osób, które już nie mają pracy przez jakiś czas, to jest taka wyuczona bezradność. Dodatkowo też rośnie pokolenie takich osób, które ani się nie uczą ani nie pracują.

Jakoś było z czego żyć, i nikt tam po złomowiskach nie chodził. /.../ Więc myślę, że upadek kopalni to miał tu kluczowe znaczenie, bo kopalnia to był żywiciel rodziny, teraz nie – ma kopalni nie ma żywiciela.

Dużym problemem jest to, że część z tych osób jest zadłużana bardzo mocno. I dla nich przejście z szarej strefy do strefy, w której płacą podatki to jest też duży kłopot, bo ten dochód jest zabierany przez komorników.

Dużo mieszkańców Radzionkowa pracuje poza Radzionkowem – jest Bytom, Tarnowskie Góry, to wszystko jest za miedzą, można powiedzieć, przez obwodnicę – i już jest w Piekarach.

- ubóstwo

Kwestia biedy, ubóstwa mieszkańców Rojcy pojawiała się najczęściej w powiązaniu z bezrobociem. Niemniej, respondenci wskazywali także na fakt, że Rojcę zawsze zamieszkiwali najubożsi Radziczanie. Bieda Rojcy sprzed okresu transformacji to niższe płace pracowników, mniej widoczny alkoholizm oraz brak takich zachowań jak zbieranie złomu.

Są rodziny, w których ta bieda jest od lat.

Są ludzie po prostu tacy, którym jest po prostu wstyd, wstyd, za to, że przypadło im teraz żyć w takim kraju, i się nie obnoszą tak z tym swoim ubóstwem. Bo to nie jest ubóstwo, można powiedzieć, to jest takie... nie mam takiego określenia na to, jak by to nazwać – ci ludzie wolą chleb ze smalcem, ale swój. Ale niektórzy są tacy – postaw się a zastaw się, pożyczka, kombinacje, informacje, gdzieś coś.

Jest bezrobocie i długookresowa bieda, więc także dziedziczenie tej biedy. Po tych restrukturyzacjach to się wytworzyły takie miejsca, które są skupiskami biedy związanymi z używaniem substancji zmieniających świadomość, tu w głównej mierze alkoholu.

- bieda dzieci

Systemy: edukacji i pomocy społecznej przewidują szeroki wachlarz usług, które zakładają wsparcie dla dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji rodzinnej, w tym ze względu na ubóstwo materialne. Bieda wśród dzieci w Radzionkowie jest widoczna głównie w odniesieniu do małoletnich mieszkańców Rojcy, którzy obejmowani są różnego rodzaju działaniami wspieranymi. Realizowana jest współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej ze szkołami (z pedagogami szkolnymi), działa zespół interdyscyplinarny, asystent rodziny, także pracownicy socjalni i nauczyciele monitorują sytuację dzieci i starają się zapewnić im wsparcie. Udzielane wsparcie łagodzi skutki biedy dzieci oraz zabezpiecza ich podstawowe potrzeby jak jedzenie i ubranie. Jednak zastosowanie nawet wszystkich dostępnych działań nie tworzy kompletnego i skutecznego systemu pomocy dziecku, które nadal pozbawione jest:

- wzorców rodzinnych (bo nie ma środowiska, w którym mogłoby je nabywać),
- ciepła rodzinnego i bliskości (bo każdy z pracowników kojarzony jest przede wszystkim z podstawową rolą – nauczyciela / pedagoga / pracownika socjalnego etc.),
- możliwości kształcenia się, nabywania wiedzy, kompetencji zawodowych,
- możliwości rozwijania zainteresowań, poszukiwania i realizowania hobby, nabywania kompetencji społecznych i prawidłowego rozwijania się w grupie rówieśniczej.

W odniesieniu do sytuacji dzieci warto zauważyć, że na terenie Rojcy działają dwie świetlice: jedna codziennie w dni powszednie, druga – raz w tygodniu, parafialna. Nie zaspokajają one w pełni potrzeb dzieci i młodzieży (z każdej korzysta średnio około 20 – 25 nieletnich). Świetlica parafialna otwarta jest raz w tygodniu i opiera się na pracy wolontariuszy. Świetlica szkolna dostępna jest wprawdzie codziennie do godz. 19, jednak w praktyce nie jest optymalnym rozwiązaniem, aby dzieci spędzały w szkole całe dni (czasem przychodząc na godz. 8 i codziennie zostają do 19).

Trudności materialne rodziców przekładają się na problemy zdrowotne dzieci.

Dzieci mają wady podstawy - dźwigają ciężkie plecaki do szkoły, a nie ma zajęć korekcyjnych, nie mają możliwości żeby chodziły na basen czy na jakieś zajęcia wspierające prawidłowy rozwój. Drugi problem to zęby, nie ma wystarczającej opieki stomatologicznej, zarówno dla dzieci jak i dorosłych.

Trudno nawet stwierdzić, jakie są problemy zdrowotne dzieci, bo trzeba by je wszystkie przebadać – czy z kręgosłupem są jakieś problemy, czy stomatologiczne. Nawet gdyby rodziców przepytała – to pewnie nie wszyscy będą chcieli się przyznać, a niektórzy pewnie nawet nie wiedzą.

Oni [dzieci mieszkające na Rojcy] są bardzo zdrowi, muszą być zdrowi, żeby przetrwać. Jeżeli już jest jakaś potrzeba – to dentyściana. Raczej się nikt nie interesuje [zdrowiem], nie przejmują – rodzice nie za bardzo przejmują. Nawet jeśli ktoś zdiagnozuje – to na tym się skończy, bo nikt ich nie poprowadzi dalej, nikt ich nie pokieruje. Taka na przykład rehabilitacja skrzywienia kręgosłupa – co z tego, że wiadomo, że dziecko ma krzywy kręgosłup To nie jest 5 minut leczenia tylko to są dłuższe formy.

Charakteryzując kondycję dzieci część respondentów wskazywała na zbieranie złomu na sprzedaż, zbieranie i sprzedaż węgla z hałd oraz – nieco rzadziej - żebractwo. Respondenci różnili się w ocenie skali tego zjawiska: przeważały opinie, że jest to zjawisko dość często spotykane wśród dzieci i młodzieży mieszkających na Rojcy, z drugiej strony pojawiła się opinia, że tego rodzaju sytuacje są marginalne, a zbieranie złomu jest domeną osób dorosłych, a wśród nieletnich – sporadycznie pojawia się w grupie młodzieży.

To prawda. Zbierają złom, żeby mieć jakieś tam swoje pieniądze, czy na coś swojego – jak to dzieci. Od rodziców nie dostaną, bo rodzice nie mają. Ale te dzieci często też zbierają złom ze swoimi rodzicami, czy częściowo nawet – można powiedzieć – kradną gdzieś tam z ogródków działkowych. Złom, czy węgiel, jak na torowisku gdzieś tam jest – to też zbierają.

Sposób spędzania czasu wolnego [dzieci i młodzieży] to jest najczęściej chodzenie na złom, na złomowisko, aby zebrać sobie materiał do sprzedaży. Bardzo powszechne jest to zjawisko. /.../ Jeżeli chodzi o ten złom, to problem jest potężny – bo jeżeli nie ma pieniędzy, to w jakiś sposób trzeba je zdobyć. No w jaki sposób? No, najprościej: pójść na złom, pójść na hałdy zbierać węgiel, i to wszystko sprzedawać. I to jest problem, który dotyczy rodziców i ich rodzin, i – wiadomo – przekłada się na dzieci.

Młodzież gimnazjalna też się tam zajmuje złomem, nie powiem, że kradnie, bo nie chcę tu oskarżać nikogo, ale też sobie radzą jakoś.

Spółeczność Radzionkowa jest taka dość zwarta i bardzo czuła na los dzieci, i jak są takie przypadki – natychmiast są do nas zgłaszane, że dzieci „zebrzą” czy „chodzą po domach” i zaraz tam jest interwencja pracownika. /.../ myślę, że to nie jest zjawisko, które występuje w bardzo dużym nasileniu.

Dzieci nie, bardziej osoby dorosłe. Bo dzieciaków tutaj nie widać, żeby zbierały. I raczej nie było u nas czegoś takiego, żeby dzieci zbierały złom. Raczej osoby dorosłe – raczej rodzice, czy wujek, z kim tam mieszkali, to owszem. Nie wiem, jak tam na Nieznanego Żołnierza, ale tam pewnie tak. A tam dopiero jest katastrofa. Tam dopiero mieszka sama „elita”. Ale tu u nas, jako tako, nie było czegoś takiego, i nie ma, żeby dzieci jakoś tam chodziły, i zebrały czy zbierały złom.

- kondycja rodzin

Kilka osób wskazało trudności rodzin jako kluczowy problem, które nie funkcjonują zgodnie z tradycyjnym modelem rodziny. Pojawiały się opinie, że odejście od tradycyjnego modelu rodziny (na rzecz konkubinatów, związków partnerskich) oraz pojawiania się coraz częściej rodzin niepełnych są główną przyczyną trudności życiowych mieszkańców Rojcy. Problemy te przekładają się na kondycję psychiczną dorosłych mieszkańców i brak pozytywnych wzorców zachowań społecznych dla dzieci i młodzieży, niskie wykształcenie rodziców.

Wskazywano także na niewłaściwe postawy kolejnych pokoleń, które utrzymują się ze świadczeń pomocy społecznej, a często także z górniczych emerytur ojca / dziadka. Widocznym problemem jest bieda rodzin, niewydolność wychowawcza, rodziny nie patrzą perspektywicznie na rozwój dzieci ale na codzienne przetrwanie, taką postawę przejmują młodszy mieszkańcy dzielnicy. Z kolei niektórzy respondenci wskazywali na odejście od tradycyjnych wzorów rodziny jako powód trudności części mieszkańców. Wskazywano na dawną tożsamość rodziny i etos pracy, jako wartości, które powstrzymywały przed degradacją rodziny i popadaniem w nałogi i ubóstwo.

Czasami ta sytuacja finansowo jest trudna, bo czasowo ojciec nie ma pracy. Że tam nie ma alkoholu, ale jest problem finansowy, ale temu to można zaradzić. Gorszy jest problem, gdy tam jest alkohol, bo to jest wtedy wysiedlenie całej tej rodziny [eksmisja], więc wtedy ta sytuacja jest trudna. /.../ tu większość rodzin kiedyś była górniczych, teraz już nie. /.../ kiedyś rodzina była bardziej taka tradycyjna, że dbano o tę czystość, dbano o to wyżywienie, może nie na takim wysokim standardzie, ale te potrzeby były spełniane. /.../ więc tutaj, w tym widziałabym problem. Ale nie w tym, że nie ma kopalni. Kto chce – to znajdzie tę pracę.

Częściowo są to rodziny rozbite, tam nie ma ojca i matka wychowuje kilkoro dzieci, czasami to są dzieci od różnych ojców. Częściowo to są rodziny górnicze, pogórnice, że została emerytura górnicza po ojcu czy po dziadku, czy dziadek jeszcze żyje – i tam oni sobie w miarę jeszcze jakoś funkcjonują, bo jest jakiś dochód czy przychód dla całej rodziny. Babcia ma tę emeryturę czy dziadek i gdzieś tam się trzymają kurczowo tej osoby, żeby mieć z czego żyć.

A ci młodzi – to nikt za tysiąc złotych nie pójdzie pracować. Oni chyba myśleli, że ojcowie będą wiecznie żyli, emerytury poprzepisują. A to się tak nie da, niestety. No bo wychodzą z takiego założenia, że jemu się należy.

Jest część takich osób, które korzystają z emerytur swoich rodziców. Mają 40 lat albo i więcej. Mówią – co, mojego syna nie dam mu obiadu albo wyrzucę go z domu, jak nie chce iść do roboty?

Generalnie chyba żeby coś zmienić, to trzeba by zacząć od wykształcenia swojego, a tam – jak jest podstawowe skończone to dobrze, a zawodowe to już jest mistrzostwo świata.

Żeby tak się dało umysły tych ludzi zmienić, może nie umysły tylko myślenie.

Dużo osób teraz jest w konkubinacie, bo to wiadomo – teraz taka moda.

Tam są konkubiny. Oczywiście, każdy ma prawo, żeby życie sobie jakoś tam ułożyć, ale dzieci potem sprawiają problemy.

Także są takie zdiagnozowane przypadki, że utrwalone są tutaj na Rojcy takie przypadki, że dzieci obserwując, czy wychowując się w rodzinie, która z jakichś tam powodów wpadła w krąg pomocy społecznej, i rodzice, pomimo wsparć z różnej strony – korzystali z tej pomocy społecznej, to dzieci też, mając takie wzorce – korzystają z tej pomocy społecznej.

- alkoholizm

Respondenci nie są zgodni w ocenie tego zjawiska społecznego. Część z badanych stwierdziła, że wielu spośród lokatorów budynków przy Kuźają (oś Hugona) to osoby, dla których spożywanie alkoholu jest głównym zajęciem życiowym, i że wszystkie pozyskiwane środki finansowe przeznaczają właśnie na tę używkę. Co ciekawe, respondenci nie byli zgodni co do źródeł alkoholizmu – niektórzy wyraźnie wiązali go z brakiem miejsc pracy po upadku kopalń, inni z kolei twierdzą, że „jak ktoś chce pracować, to i pracę jakąś zawsze sobie znajdzie”. Z drugiej strony – kilka osób uważa, że nie jest to istotny problem, który negatywnie wyróżniałby mieszkańców „Rojcy”.

Jeśli chodzi o udokumentowany alkoholizm to mamy udokumentowany wzrost. /.../ myślę, że jest to tak samo, jak w innych miastach, gdzie na jakimś terenie jest to alkoholizm zdiagnozowany.

Tutaj generalnie jest problem alkoholowy. Tak to można nazwać. Ci ludzie te pieniądze, które mają z Opieki to zamiast na jakieś jedzenie czy nawet zapłatę czynszu za mieszkanie, to przelewają, że tak powiem

Spożywanie alko był problem kiedyś dużo większy – ale został mocno ograniczony. Tych osób, które spożywają alkohol – można z perspektywy czasu powiedzieć, że jest mniej. Ale młodzież spożywająca jest bardziej wulgarna, bezceremonialna, jak ktoś zwróci uwagę to jeszcze na niego pokrzączy.

- środowisko

Respondenci tematycznie związani z tematem wskazywali na duże zanieczyszczenie środowiska, na co mają wpływ przede wszystkim dwa czynniki: 1. sposób ogrzewania mieszkań, mieszkańcy palą „czym się da” a instalacje są przestarzałe, 2. położenie geograficzne Radzionkowa, w niecce, co oznacza brak swobodnego korytarza powietrznego i możliwości naturalnego samooczyszczania się atmosfery miasta.

no tutaj pali się byle czym. Ludzie nie mają na opał. To, co zbiorą – to gdzieś tam na worki sprzedają, żeby coś tam z tego mieć. To, co tam zostanie, to sobie wezmą na opał. Ale pali się tym, co tam pod rękę popadnie: butelki, inne. /.../ meble jakieś stare, lakierowane, płyty, no różne takie rzeczy – byleby było trochę w domu ciepło. /.../ Ci ludzie są mało świadomi, chodzi o to, żeby było ciepło, a czy tam się ulatnia dwutlenek węgla czy coś

Najlepiej, żeby tu była nitka centralnego ogrzewania pociągnięta, bądź ogrzewanie na gaz – to na pewno by mniej było zanieczyszczenia powietrza. /.../ To jest większość z tych emerytowanych górników, oni dostają jeszcze te deputaty, z tych deputatów on nie jest najlepszej jakości. A już z tym opałem to mamy z tym opałem typu eko-groszek. /.../ Dobrze by było, gdyby mieszkańcy wzięli sobie przepisy o czystości do serca i nie wyrzucali nam odpadów i śmieci. Bo to – raz, że to sprzątanie kosztuje, dwa – że wygląda to ohydnie, jeżeli tam gdzieś przy ulicy – nawet jeżeli ktoś tam w krzaki wyrzuci, to jak liście opadną to widzi.

- perspektywa instytucji

Rozmówcy udzielający wywiadów przeważającej mierze reprezentowali różne instytucje i organizacje: Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Szkół Podstawowo-Gimnazjalnych, Zespół Szkół Specjalnych, Komendant Policji, Komendant Straży Miejskiej, Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Rojcy, Zarząd budynków komunalnych, przedstawiciel organizacji pozarządowej i specjalista ds. rozwiązywania problemów alkoholowych. Momentami, w niektórych wypowiedziach perspektywa reprezentowanej instytucji była bardzo wyraźna:

Jeśli chodzi o identyfikację problemów z obszaru pomocy społecznej, to my tutaj widzimy głównie ubóstwo, bezrobocie, no i problem starzenia się społeczeństwa, problem bezradności. /.../ Występuje konieczność stworzenia nowych miejsc pracy, rozwój małej i średniej przedsiębiorczości.

Po kołędzie to gdzieś z połowa księdza przyjmuje.

Jest świetlica na terenie szkoły, korzysta około 20-25 uczniów, jest ciepły posiłek. Czasami jest tak, że dziecko przychodzi na godz. 8.00 i wychodzi o 19.00. A to nie powinno tak być. Gdyby tu była jakaś jeszcze świetlica na terenie miasta, to warunki by były takie bardziej przybliżone do domowych.

Nie ma jakiegoś takiego nasilenia w jednej kategorii przestępstw, może być tam jakiś okres czasu, że przez miesiąc jest pięć włamań do altanek. Ale później przez rok już nie ma ani jednego włamania. /.../ To jest za mała miejscowość – nie ma jakiejś dużej, takiej zwartej zabudowy wielorodzinnej. Większość to są domki jednorodzinne. I jak się sąsiedzi między sobą nie pokłóca, to tak za bardzo się nic nie dzieje.

Mieszkańcy są jedni płacący, drudzy nie płacący za mieszkania, bo ten problem występuje, a w tych budynkach [przy ul. Nieznanego Żołnierza] on rzeczywiście jest zdecydowanie większy jeżeli chodzi o problemy ze ściągalnością opłat niż w innych, no to się samo napędza. Niski standard – zły stan techniczny – mieszkańcy, którzy mają problem z zaplaceniem za te mieszkania.

Przedstawiciel ZBK zwrócił uwagę na sytuację mieszkaniową lokatorów zamieszkujących w familokach przy ul. Nieznanego Żołnierza i Artura. Osiedla te zostały zbudowane w podobnym czasie jak familoki przy ul. Kużaja, tj. na początku XX wieku. Po wojnie budynki przy ul. Kużaja przeszły pod zarządek gminy, a „osiedle Artura” (albo „Artury”) pozostały jako własność kopalni. Kopalnia przeprowadziła fasadowe odnowienie swoich budynków, dlatego dziś sprawiają wrażenie lepiej utrzymanych. Jednak nie odnowiono konstrukcji budynków i nie przeprowadzono poważniejszych remontów mieszkań. Obecnie sytuacja jest o tyle trudniejsza, że budynkami zarządzają wspólnoty, które nie są w stanie wygenerować wystarczających środków finansowych, by przeprowadzić gruntowny remont.

To jest grupa budynków, gdzie praktycznie z tych wszystkich budynków jeden jedyny się porwał na to, że zrobili z własnych środków to, wszystkie inne kopca, z czego dwa jeszcze są w rejestrze zabytków dodatkowo. I teraz – ci ludzie mają tam ciężko, żeby coś dodatkowo ruszyć, i to są takie problemy, można powiedzieć, które... To nie są tego typu problemy jak na Kużaja, bo to są problemy – tak bym to nazwał – którymi się ktoś przejmuje, w gminie, tymi ludźmi, zasobami itd. Tu, w momencie kiedy wspólnota powstaje, ktoś kupuje mieszkanie – to on ma ten problem.

Propozycje działań

Wywiady obejmowały zagadnienia społeczne, dlatego też zgłaszane propozycje także odnoszą się do obszaru społecznego: możliwości rozwiązania problemów społecznych, oraz takich działań, które poprawią jakość życia mieszkańców. Zgłaszane propozycje można pogrupować w trzy zbieżne obszary tematyczne, czwarty punkt obejmuje zestawienie innych propozycji. Ostatni punkt został wyodrębniony aby podkreślić nastrój towarzyszący oczekiwaniu na zmianę społeczną w Rojcy.

- miejsca rekreacji

Dość często wskazywaną propozycją było, aby zagospodarować przestrzeń w sposób przyjazny mieszkańcom i zachęcający do aktywności fizycznej, chociaż były to luźne propozycje powielające znane z innych dzielnic Radzionkowa, jak np. basen czy klub sportowy dla młodzieży. Nierzadkie były opinie, że Rojca nie posiada infrastruktury umożliwiającej podejmowanie różnych aktywności przez mieszkańców. Wskazywano na tego rodzaju obiekty w innych częściach miasta: jak np. basen czy park, oraz potrzebę stworzenia podobnych miejsc i zagospodarowanie np. „hałd” lub otwartego terenu za familokami przy ul. Kużaja. Respondenci pozytywnie odnosili się do pozycji stworzenia świetlicy dla dzieci czy klubu młodzieżowego. Pojawiały się także propozycje, żeby stworzyć możliwość aktywności dla całych rodzin (np. w klubie osiedlowym), lub żeby organizowane były zajęcia dla kobiet i zajęcia dla mężczyzn.

A nawet to miasteczko rowerowe – jak robili, to było słycać a po co to robią. Ale teraz, jak się zrobiło ciepło, to tam jest tyle ludzi, tyle dzieciaków tam jeździ, że aż człowiekowi skrzydła rosną. A jest jeszcze dalej skate-park, też na początku bardzo fajnie tam było, ale teraz się popsulo, bo chyba nikt nad tym nie ma pieczy, nie ma osoby, która by od czasu do czasu spojrzala co tam się dzieje. Jest między tymi dwoma placami przestrzeń, którą też by można zagospodarować, tak jak na przykład na Księżej Górze jest park. I można by to też tutaj wykorzystać.

Na tych terenach może wybudowanie basenu, takiego aktywizującego społeczeństwo – tam myślę u góry o tych hałdach. Mamy w Radzionkowie piękny basen, piękne tam te drogi, gdzie można sportowo wypocząć, a tutaj na Rojcy no, jest mało takich rzeczy. Więc tutaj mógłby być basen kryty, a do tego jakieś drogi, które by zmobilizowały aktywność, żeby pokazać tym ludziom inaczej. Cieszymy się, bo mamy boisko Orlik, i dużo młodych ludzi tutaj z tego boiska korzysta. A wiem, że jeżeli młodzi grają, to nie robią innych złych rzeczy. /.../ trzeba postawić na ten sport, na rekreację, na uświadomienie ludziom pewnych rzeczy.

Na pewno trzeba by było pomyśleć o tym, żeby tym młodym ludziom zapewnić jakiś sensowny sposób spędzania wolnego czasu. Mogą to być jakieś świetlice, kluby, boiska, gdzie te dzieciaki będą mogły spożytkować tę swoją energię. /.../ I jakieś miejsca do spędzania wolnego czasu, bo o ile w ogóle w Radzionkowie są takie miejsca to fajnego spędzania wolnego czasu, o tyle tutaj, na tej konkretnej dzielnicy, tych miejsc takich w ogóle nie ma.

No, nie ma tu takich instytucji kulturalnych w pobliżu. Jest w Radzionkowie Dom Kultury, a tutaj – biblioteka, z której za bardzo nie korzystają.

- aktywizacja społeczna

Respondenci byli zgodni co do tego, że potrzebne są działania interwencyjne w obszarze społecznym, jednak nie mieli w tym obszarze konkretnych propozycji. W różnych momentach prowadzonych rozmów pojawiały się sugestie, że np. osoby bardziej kompetentne (np. przedstawiciele Urzędu Miasta) powinni przedstawić mieszkańcom propozycje, do których mogliby się oni odnieść, lub że należy zorganizować spotkanie, podczas którego możliwe będzie przeprowadzenie merytorycznej dyskusji i wypracowanie konkretnych rozwiązań. Wśród propozycji, które pojawiły się w trakcie rozmów są:

Świetlice podwórkowe.

Streetworkerzy do pracy z dziećmi, stworzenie oferty dla dzieci w ich otoczeniu.

Stworzenie spółdzielni socjalnej lub części integralnej dla CIS.

Jeszcze jedno przedszkole, klub dziecięcy (może być np. w ramach CIS)

Wsparcie mieszkańców aktywnych, którzy podejmują inicjatywę, mają pomysły, wsparcie samorządności sąsiedzkiej, mieszkańcy mogą się gdzieś spotkać, zagospodarowują przestrzeń dla siebie.

Stworzyć miejsca do rekreacji dla osób dorosłych.

Podniesienie świadomości jeśli chodzi o uzależnienia, leczenie tych, którzy się kwalifikują, organizacja miejsc wsparcia AA, możliwość rozmów z psychologami, którzy pokażą możliwość rozwiązania dla ich problemów.

Stworzenie klubu pracy czy spółdzielni socjalnej czy ośrodków ekonomii społecznej, które będą aktywizowały osoby bezrobotne.

Kluby dla kobiet, grupy wsparcia / programy rozwojowe – dla kobiet, dla mężczyzn.

- aktywizacja zawodowa

Przedstawiciele Izby Przemysłowo-Handlowej opowiadali o swojej perspektywie aktywizowania osób bezrobotnych i rozwijania przedsiębiorczości na obszarach objętych rewitalizacją. Prezentowane wizje wynikają z dotychczasowych doświadczeń – aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych we współpracy z Urzędem Pracy, a także z prowadzonych badań własnych (dotyczących m. in. efektywności szkoleń zawodowych i działań wspierających przedsiębiorców). Proponowany mechanizm obejmuje wsparcie osób bezrobotnych, poprzez zapewnienie im długookresowych szkoleń w miejscu pracy. Roczny kurs u pracodawcy nie tylko zapewni podstawowe przygotowanie do wykonywania zawodu, ale też zapewni doświadczenie zawodowe osobie, która chciałaby zmienić pracodawcę. Z kolei przedsiębiorcy nie będą się obawiać ponoszenia kosztów (a) związanych z prowadzeniem szkolenia, (b) wynikających z niskiej efektywności szkolonego pracownika, (c) straty wynikającej z odejścia pracownika do innego pracodawcy tuż po zakończeniu szkolenia. Perspektywnym, głównym celem inicjatyw zgłaszanych przez Izbę jest rozwój stabilnej przedsiębiorczości oraz zapewnienie nowych miejsc pracy i wykwalifikowanych pracowników.

Nam chodzi o to, żeby ta aktywizacja społeczna, czy przywrócenie tej społeczności do takiego normalnego działania dawało szansę dalszemu działaniu. /.../ My chcemy nieść pomoc tym ludziom, dać im tę wędkę, żeby oni faktycznie zostali przywróceny do aktywności. /.../ Traktujemy to tak, że dajemy środki na zasadzie inwestycji, która przyniesie efekt jakiś taki szerszy – w postaci czy to firm, które powstały, czy jakichś innych działań, które z kolei napędzają różnego rodzaju działania te społeczne. I nie traktujemy sukcesu w ten sposób, że jak ustawowo firma ma działać dwa lata czy rok, to jak ona tyle działa to jest sukces. Dla nas sukcesem jest jeżeli ta firma wykracza poza ten zakres ustawowy. /.../ 80% firm, które my generujemy we współpracy z Urzędem Pracy, to są firmy, które zostają na rynku, które działają w normalnych warunkach, to jest naszym celem.

Ponadto, niektórzy respondenci wskazywali na potrzebę stworzenia wspieranych miejsc pracy, co ciekawe – pojawiły się także opinie, że najskuteczniejszym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie przymusu pracy.

Wiadomo, że miejsc pracy się nie stworzy, aczkolwiek, też nie można powiedzieć nie – bo to by rozwiązało wszystkie problemy. Na pewno wszystkie problemy dla tych ludzi, którzy chcieliby pracować.

Z tego, co wiem, to jak się rewitalizuje jakąś część miasta czy osiedla, to gdzieś tam się wpisuje też tak zwane programy miękkie, jakieś szkolenia, żeby tych ludzi wyrwać z tego ubóstwa, z tego wykluczenia społecznego. /.../ Trudno tu coś powiedzieć, trzeba by w jakimś większym gronie sięść i co im tam zaproponować, żeby im tam pomóc.

- inne

Pojawiło się także kilka konkretnych propozycji:

Jak te domy będą odnowione tutaj na Kuźaja, to będzie przepięknie wyglądać ta dzielnica. I może jakieś sklepy ekskluzywne czy coś takiego, wynająć – i wtedy też są pieniądze dodatkowe dla gminy. Można by to jakoś tak zagospodarować, że na dole byłyby jakieś sklepy, przestrzenie, a na górze będą mieszkania jak teraz. /.../ Może jakaś taka kawiarenka, może jakieś spotkanie, jakiś dom / klub dla starszych osób, dla młodszych osób, może jakieś takie sklepy ekskluzywne – że to taka wizytówka Radzionkowa. To by było coś takiego fajnego.

W szkole bym chciała, żeby było więcej takich kółek zainteresowań. Żeby ja, jako dyrektor, miała jakieś fundusze i możliwości różnego rodzaju dysponowania: czy kółko fotograficzne, czy kółko jakieś teatralne, gdzie ta młodzież ma taką mobilizację inną. I jednak również wyjście na ten basen, możliwość nauzenia się pływania, to jest drogie, połowę klasy nie stać by było na to, a tak to byśmy jakoś może mogli zorganizować te nauki pływania. Żeby tym młodym ludziom pokazywać jak można spędzać czas dobrze dla siebie i dla rodziny.

Do potencjalnego zagospodarowania jest także budynek starego kościoła, zbudowany z pustaków jako kościół tymczasowy po pożarze starego drewnianego kościoła, za stacją benzynową. [Ziemie można nabyć od Kościoła, jest zgoda Kurii na taką transakcję].

Utworzenie dziennego domu pomocy społecznej, gdzie osoby w podeszłym wieku mogłyby być objęte wsparciem, a nie potrzebują opieki całodobowej i skierowania do DPS. Realizowanie we współpracy z PUP aktywizacji osób bezrobotnych, w tym wykorzystywanie instrumentów zatrudnienia wspieranego i programu Aktywnej Integracji z jednej strony, a z drugiej – wsparcie dla przedsiębiorców, aby mogli oni tworzyć miejsca pracy oraz szkolić osoby bezrobotne. Przydałoby się także uruchomienie jadłodajni.

- pesymizm

Znaczna część uczestników rozmów sceptycznie odnosiła się do perspektywy przemiany społecznej. Z jednej strony w rozmowach widać było oczekiwanie na zmianę – także społeczną – jednak często pojawiała się opinia, że dopóki nie zmienią się (wymienią) mieszkańcy, to zmiana społeczna nie będzie możliwa.

Ciężko tu stworzyć jakiś program, żeby ich z tego marginesu społecznego wyrwać. No bo – prace interwencyjne to jest taki program, ale prace interwencyjne się skończą, no i cóż? Niektórzy nawet nie pójdą na te prace, żeby je wykonać, bo im się po prostu nie chce, bo i tak dostaną z Ośrodka Pomocy Społecznej 200 czy 300 zł. I to im wystarcza. /.../ póki co jak się daje – że tak powiem: za frajer – pieniądze z opieki, a przy tym będzie za chwilę te 500+ czy już to działa, tym ludziom co się należy nawet z tego pierwszego dziecka, bo oni nie mają dochodu te 800 zł na głowę, więc dostaną coś do ręki więc uważają, że już nic więcej nie muszą robić, bo i tak im się to należy...

W kwietniu zeszłego roku było spotkanie, i też się pytali nas co chcemy. No chcielibyśmy tu spokój. Ale tego się nie da. Jak będą ci sami lokatorzy – to po prostu się nie da.

Podsumowanie wywiadów pogłębionych

Mieszkańcy Radzionkowa identyfikują dwie „dzielnice” miasta: Radzionków i Rojca. Pierwsza z nich charakteryzuje się zabudową głównie jednorodzinną. Druga, z budynkami wielorodzinnymi, zawsze była biedniejsza (w czasach PRL-u zamieszkiwali tu niezamożni pracownicy kopalni i huty). Dodatkowo zyskała złą sławę, gdy po okresie transformacji utworzono lokale komunalne i socjalne w wielorodzinnych budynkach, które zasiedlono osobami eksmitowanymi. Ponadto – pracownicy kopalni i huty masowo stracili pracę nie znajdując innego zatrudnienia, co wzmocniło wizerunek biedy i patologii tej dzielnicy. Dodatkowo także urbanistyczne odcięcie części miasta mostem kolejowym sprawiają, że Rojca ma potencjał do skumulowania problemów, i te problemy faktycznie występują w większym natężeniu. Wskazywane (dość zgodnie) kwestie problemowe właściwe dla regionu ulic Kuźaja, Artura, Wandy i Nieznanego Żołnierza to permanentny brak pracy, dziedziczenie biedy, przejmowanie negatywnych wzorów życiowych przez dzieci (np. zbieranie złomu i „kombinowanie” żeby zdobyć pieniądze), a także domy wielorodzinne wymagające pilnych i gruntownych remontów.

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów można sformułować następujące wnioski:

1. Rojca jest dzielnicą Radzionkowa, w której kumulują się problemy socjalne i społeczne. Ze względu na położenie i wielorodzinną zabudowę (w części obejmującą lokale komunalne) stanowi otoczenie sprzyjające upowszechnianiu się i utrwalaniu negatywnych zjawisk społecznych.
2. Rojca jest zamieszkiwana przez społeczność niejednorodną – problemy społeczne dotyczą część mieszkańców, w cieniu rodzin dysfunkcyjnych, które budują negatywny wizerunek dzielnicy,

pozostają rodziny (i gospodarstwa domowe) nie doświadczające problemów. Wśród mieszkańców można wyodrębnić grupy (szczegółowa charakterystyka grup w tabeli poniżej):

- a) Seniorzy
 - b) Pracujący samodzielni
 - c) Osoby okresowo doświadczające trudności finansowych
 - d) Osoby w trudnej sytuacji
 - e) Doświadczający długotrwałych trudności życiowych
 - f) Dzieci i młodzież
3. Podstawowym problemem jest bezrobocie, najbardziej widoczne są bieda rodzin a szczególnie dzieci, oraz niezaradność życiowa i dziedziczenie uzależnienia od systemu pomocy społecznej.
 4. Brakuje infrastruktury rekreacyjnej (dla wszystkich grup wiekowych), miejsc rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży, spędzania czasu wolnego dla seniorów.
 5. Budynki wielorodzinne wymagają pilnego remontu zarówno ze względu na bezpieczeństwo mieszkańców, kondycję budynków jak i zanieczyszczenie środowiska – obecnie nie ma instalacji umożliwiających ekologiczne ogrzewanie.
 6. Wartością dla mieszkańców Radzionkowa jest rodzina (etos rodziny) i dobro dzieci, a także – w nieco mniejszym stopniu – wiara katolicka
 7. Widoczne jest oczekiwanie na rewitalizację, która przyniesie odnowienie tkanki mieszkaniowej, jednocześnie równie wyraźny jest pesymizm jeśli chodzi o perspektywę zmiany społecznej.

Rekomendacje

Aby przygotowywany proces rewitalizacji był skuteczny, musi objąć takie procesy społeczne, które z jednej strony zapewnią rozwiązanie istniejących problemów, a z drugiej – wykorzystają potencjał pozytywnych zmian infrastrukturalnych do uruchomienia społecznej aktywności zbudowanej na silnych stronach lokalnej społeczności. W tej perspektywie należy przeprowadzić działania adresowane do mieszkańców uwzględniające specyficzne potrzeby różnych grup społecznych. W celu maksymalnego dostosowania działań wspierających do sytuacji osób potrzebujących wsparcia, wyodrębniono sześć grup, które określają kondycję osoby na rynku pracy oraz stopień obciążenia innymi problemami (czy problemy te występują od dawna czy też dana osoba lub rodzina zaczyna ich doświadczać lub znajduje się w okresie degradacji, popadania w sytuację problemową). Wyodrębnione grupy to:

- a) Seniorzy – osoby nieaktywne zawodowo, nie obciążone problemami społecznymi.
- b) Pracujący samodzielni – osoby aktywne zawodowo, nie obciążone problemami społecznymi.
- c) Osoby okresowo doświadczające trudności finansowych – osoby potencjalnie aktywne zawodowo, poszukujące zatrudnienia lub okresowo zatrudnione, nie doświadczające innych problemów społecznych.
- d) Osoby w trudnej sytuacji – osoby potencjalnie aktywne zawodowo lub aktywne okresowo, z potencjałem do zatrudnienia wspieranego, doświadczające problemów społecznych.
- e) Doświadczający długotrwałych trudności życiowych – osoby nieaktywne zawodowo i z potencjałem wyłącznie do zatrudnienia socjalnego, trwale doświadczający problemów i wymagające wsparcia systemu pomocy społecznej.
- f) Dzieci i młodzież – nieaktywne zawodowo, zarówno z rodzin doświadczających problemów jak i nieproblemowych.

Z drugiej strony – powinny być prowadzone działania integrujące lokalną społeczność, adresowane do wszystkich mieszkańców. Tego rodzaju działania bazują na tożsamości lokalnej, budowaniu „małej ojczyzny” i kapitału społecznego, integrują mieszkańców wokół wspólnych dla wszystkich wartości lub zasobów (potencjałów) danego obszaru – jak np. etos rodziny czy tradycje górnicze.

Dla różnych grup społecznych, jakie można wskazać wśród ogółu mieszkańców Rojcy, powinny być realizowane różne działania, ukierunkowane na osiągnięcie różnych celów.

Tabela 2 Propozycje i kierunki działań w zależności od grupy docelowej

	Grupa	Kierunek działań	Przykładowe działania
1	Seniorzy – osoby w wieku poprodukcyjnym, czasem samotne, czasem z ograniczoną sprawnością lub nie całkowicie samodzielne, korzystające z usług opiekuńczych	Zapewnienie przestrzeni do rekreacji i aktywności społecznej, zapobieganie wykluczeniu społecznemu	- stworzenie miejsc rekreacji w przestrzeniach publicznych - stworzenie klubu dla seniorów i wspieranie organizacji pozarządowych podejmujących działania integracji społecznej, pro-senioralne i międzypokoleniowe
2	Pracujący samodzielni – osoby zamieszkujące w Rojcy od urodzenia, bez problemów zdrowotnych (w tym uzależnień), w stabilnej kondycji materialnej i rodzinnej	Zapewnienie możliwości rekreacji, wypoczynku i poczucia bezpieczeństwa (spokoju)	- budowanie kapitału społecznego, wspieranie inicjatyw międzysąsiedzkich, np. zagospodarowania przestrzeni publicznych przez mieszkańców - zapewnienie miejsc aktywności społecznej i rekreacji
3	Osoby okresowo doświadczające trudności finansowych – osoby z niestabilnym zatrudnieniem (dla których jedynym problemem jest brak stałej pracy)	Wsparcie w uzyskaniu stabilizacji zawodowej oraz zapobieganie izolacji i marginalizacji zarówno dorosłych jak i dzieci	- prowadzenie szkoleń zarówno zawodowych, przekwalifikowujących, jak i aktywizacji zawodowej - wsparcie inicjatyw przedsiębiorców w tworzeniu miejsc pracy - zapewnienie miejsc aktywności społecznej i rekreacji
4	Osoby w trudnej sytuacji: wykwaterowane do zamieszkania w Rojcy (eksmitowane), z niestabilnym zatrudnieniem, popadający w uzależnienia, a także młode rodziny bezrobotne, osoby w rodzinach wielodzietnych lub opiekunowie osób niepełnosprawnych	Stworzenie miejsc zatrudnienia wspieranego oraz aktywizacji społecznej	- uruchomienie Centrum Integracji Społecznej, - zapewnienie miejsc aktywności społecznej i rekreacji
5	Doświadczający długotrwałych trudności życiowych, chorób i uzależnień, niesamodzielni – korzystający ze wsparcia OPS, nigdy nie pracujący lub pracujący wyłącznie dorywczo, nie zawsze zgodnie z prawem	Prowadzenie działań osłonowych (zapobiegających dalszej degradacji), pomoc materialna, aktywizacja społeczna	- praca socjalna wg modelu Organizowania Społeczności Lokalnej, w tym stworzenie świetlicy dla dzieci, klubu dla młodzieży oraz miejsca spotkań osób dorosłych, - zapewnienie wsparcia animatora lokalnego (streetworkera) i wsparcia organizacji pozarządowych i kościelnych podejmujących działania na terenie Rojcy
6	Dzieci i młodzież, szczególnie: wychowujące się w rodzinach doświadczających trudności życiowych, eksmitowanych i okresowo doświadczających trudności finansowych	Zapewnienie możliwości rozwoju, w tym edukacja szkolna, rozwijanie zainteresowań i sportu, integracja międzypokoleniowa, wsparcie rodzin	- stworzenie świetlicy i miejsc aktywności sportowej - tworzenie osiedlowych i szkolnych klubów zainteresowań, hobbystycznych
7	Wszystkie grupy	Stworzenie bezpiecznej i przyjaznej mieszkańcom przestrzeni publicznej przyjaznej	- usunięcie barier architektonicznych, przebudowa nawierzchni na taką, która ułatwia poruszanie się osobom starszym oraz np. z wózkami dziecięcymi, - utwardzenie ciągów pieszych i zagospodarowanie podwórek, dodanie zieleni - oświetlenie podwórek - organizowanie zajęć dla różnych grup wiekowych oraz dla rodzin - wspieranie inicjatyw międzysektorowych

Grupa	Kierunek działań	Przykładowe działania
		ukierunkowanych na tworzenie miejsc pracy i aktywizację społeczną

Ramowe działania społeczne powinny zostać ujęte w jeden z programów (rozpisany na projekty dla każdej z grup), przy czym szczegółowy plan działania powinien być określany na rok, i rokrocznie aktualizowany. Opracowywanie szczegółowego planu działania każdorazowo powinno być przedsięwzięciem integrującym interesariuszy rewitalizacji i uwzględniającym potrzebę społecznej partycypacji.

Rekomendowane jest także rozważenie propozycji, aby:

- utworzyć Centrum Integracji Społecznej, które będą wspierało aktywizację społeczną i zawodową,
- włączyć przedsiębiorców w działania na rzecz zwiększania możliwości zatrudnienia i samozatrudnienia, ukierunkowaną na wspieranie osób bezrobotnych poprzez wsparcie przedsiębiorców, którzy zapewnią im szkolenia zawodowe i miejsca pracy.
- odzyskać kilka lokali położonych na parterze budynków przy ul. Kuźaja i zagospodarować je tak, żeby mogli korzystać z nich inni – np. poprzez stworzenie sklepów, kawiarni itp. Można by takie „lokale publiczne” przeznaczyć np. na działalność „międzysąsiedzkiej organizacji pozarządowej”, gdzie realizowane byłyby takie działania jak świetlica dla dzieci, klub dla młodzieży, klub dla rodzin / osób dorosłych, warsztaty aktywizacji zawodowej dla mieszkańców itp. Z drugiej strony – mogłoby powstać przedsiębiorstwo społeczne (np. spółdzielnia socjalna) zatrudniająca mieszkańców.

BADANIE ANKIETOWE

Badanie ankietowe w ramach przygotowania Programu Rewitalizacji przeprowadzono w kwietniu i maju 2016 r. w trzech formach:

- badania podczas i po zakończeniu spotkania konsultacyjnego (zebrano dwie ankiety po spotkaniu i dodatkowe 26 zostały złożone w wyznaczonym miejscu w Urzędzie),
- badania internetowego (zebrano 7 ankiet);
- badania PAPI (z udziałem ankietera, wypełniono 100 kwestionariuszy).

Łącznie zebrano 135 wypełnionych kwestionariuszy, w badaniu PAPI każdorazowo zebrano odpowiedzi niemal na wszystkie pytania, w innych przypadkach respondenci czasem wpisywali np. wyłącznie swoje propozycje działań lub tylko wskazywali główne problemy na proponowanych obszarach rewitalizacji (najczęściej pomijano tzw. „metryczkę” lub pytanie o wyznaczone obszary).

Kwestionariusz ankiety obejmował zestaw pytań dotyczących specyfiki wskazanych obszarów zdegradowanych miasta: Obszar 1 „Osiedle Hugona” i Obszar 2 „wokół byłego PGR”. Respondenci odpowiadali na pytania wskazując jednocześnie, którego z obszarów dotyczy dane zagadnienie problemowe.

Struktura respondentów

Dobór grupy badawczej w ankietach PAPI był losowy (choć starano się dobierać zróżnicowaną grupę, uwzględniającą wszystkie grupy społeczne mieszkańców Radzionkowa). W odniesieniu do ankiet zbieranych elektronicznie i po konsultacjach ankiety zebrano od wszystkich, którzy je wypełnili.

Miejsce zamieszkania

Badaniem PAPI objęto mieszkańców różnych części miasta (w tym szczególnie obu propozycji obszarów zdegradowanych i rewitalizacji), natomiast ankiety konsultacyjne wypełniły głównie osoby zamieszkałe w pierwszym obszarze rewitalizacji, czyli na os. Hugona.

Tabela 3 Miejsce zamieszkania respondentów

	konsultacje	Internet	suma
Obszar nr 1 okolice os. Hugona	15	0	15
Obszar nr 2 okolice byłego PGR	3	2	5
Radzionków (poza obszarami przewidzianymi do rewitalizacji)	4	5	9
Inne, jakie	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

W tzw. metryczce w ankiecie zbieranej po konsultacjach pytano także o społeczno-zawodowe role osób, które wypełniały ankiety. W przeważającej większości byli to po prostu mieszkańcy obszarów poddawanych konsultacjom.

Tabela 4 Rola społeczna respondentów

	konsultacje	Internet	suma
Mieszkaniec Radzionkowa	21	6	27
Przedsiębiorca działający na terenie Radzionkowa	0	0	0
Przedsiębiorca zamierzający prowadzić działalność na terenie Gminy	0	0	0
Przedstawiciel organizacji pozarządowej lub stowarzyszenia	3	1	4
Przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego	3	0	3
Przedstawiciel spółdzielni mieszkaniowej lub wspólnoty	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Demografia

Wśród respondentów zdecydowanie przeważają panie: łącznie w badaniu wzięło udział 86 kobiet i 44 mężczyzn.

Tabela 5 Płeć respondentów

płeć	konsultacje	PAPI	Internet	suma
kobiety	14	69	3	86
mężczyźni	9	31	4	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Jeśli chodzi o wiek, to najbardziej aktywni (lub chętni do udzielania odpowiedzi w badaniu z udziałem ankietera) byli mieszkańcy w wieku 37 lat i więcej, w tym – szczególnie w badaniu PAPI widać aktywność seniorów (65+), którzy stanowili niemal ¼ ogółu w tym rodzaju badania.

Tabela 6 Opinia dotycząca proponowanych obszarów

przedział wiekowy	konsultacje	PAPI	suma
18 - 25	1	3	4
26 - 36	7	11	18
37 - 50	12	44	56
51 - 65	10	18	28
powyżej 65 lat	5	24	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Gospodarstwa domowe

W badaniu przeprowadzonym przez ankietera zamieszczono także pytanie o strukturę gospodarstw domowych. Dominują gospodarstwa domowe 2-, 3- i 4-osobowe, i respondenci gospodarujący samotnie. Warto dodać (czego nie widać w poniższej tabeli), że wśród osób samotnych i w gospodarstwach 2-osobowych znaczącą część respondentów stanowią emeryci.

Tabela 7 Liczba osób w gospodarstwach domowych respondentów

	1	2	3	4	5	6	7
Ile jest osób w gospodarstwie domowym?	17	26	23	21	6	6	1
Ile jest dzieci w gospodarstwie domowym?	12	22	4	5	-	-	-
Ile osób w gospodarstwie domowym ma stałą pracę?	35	26	5	-	-	-	-
Emeryci	25	18	1	-	-	-	-
Renciści	3	-	-	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Znamy także sytuację bytową respondentów badanych przez ankietera, bowiem wskazywali oni także zdanie najlepiej określające odczucia dotyczące poziomu życia rodziny. Średnio co trzeci badany deklaruje średni poziom życia, jednocześnie nieco ponad ¼ respondentów żyje dostatnio.

Tabela 8 Poziom życia respondentów (PAPI)

1	Żyje nam się dostatnio	28
2	Jakoś sobie radzimy	26
3	Żyjemy przeciętnie	35
4	Dość trudno jest nam przeżyć	7
5	Bardzo trudno jest nam przeżyć	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Opinie dotyczące proponowanych obszarów

W odpowiedziach na pytanie nr 2 respondenci wskazywali główne problemy występujące na obszarach proponowanych do rewitalizacji (niektóre osoby – szczególnie w badaniu internetowym – wskazywały więcej niż rekomendowane 6 odpowiedzi dla każdego obszaru). Zebrane odpowiedzi nieznacznie różnią się w zależności od sposobu zbierania danych, dlatego też odpowiedzi na pytanie dotyczące wskazywanych problemów zostaną zaprezentowane w ujęciu odrębnym dla każdego źródła danych: ankiety zebrane po spotkaniu konsultacyjnym lub w urzędzie (KONS), 2. ankiety zebrane w badaniu internetowym (INT), 3. badanie z udziałem ankietera (PAPI), oraz wyniki sumaryczne.

Ogólna ocena propozycji obszarów

W pierwszym pytaniu respondenci zostali poproszeni o opinię na temat propozycji wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji po przedstawieniu map obrazujących obszary. Zestawienie tabelaryczne obrazuje zebrane odpowiedzi.

Tabela 9 Opinia dotycząca proponowanych obszarów

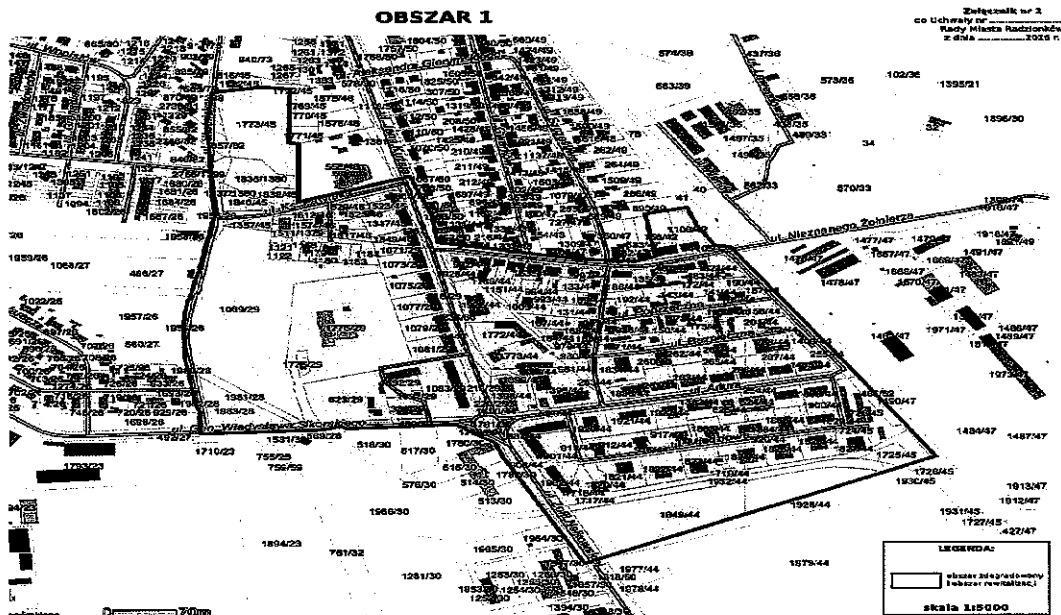
	Obszar 1 „Osiedle Hugona” i obszar wokół	Obszar 2 („wokół byłego PGR”)
a) zdecydowanie pozytywna	98	88
b) pozytywna	22	29
c) negatywna	3	-
d) zdecydowanie negatywna	-	-
e) trudno powiedzieć	7	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Główne problemy – Obszar nr 1- tj. Osiedle Hugona i tereny wokół

Pierwsze z zestawień obejmujących zagadnienia problemowe dla obszarów rewitalizacji odnosi się do Obszaru nr 1. Tabela z propozycjami problemów społecznych, technicznych, przestrzennych i środowiskowych obejmowała łącznie 23 zagadnienia, ostatnie pytanie było „otwarte” (Inne, proszę podać jakie). W tabeli kolorem wyróżniono po pięć najczęściej wskazywanych odpowiedzi dla każdego sposobu zbierania danych, a w kolumnie sumarycznej – odpowiedzi wskazane przez min. 30% respondentów, czyli min. 40 osób.

Mapa Obszaru Nr 1

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 10 Główne problemy – Obszar nr 1

WYNIKI DLA OBSZARU OSIEDLE HUGONA		PAPI	KONS	INT	SUMA
liczba respondentów ogółem:		100	29	5	134
1	bezrobocie, brak „dobrej” pracy	71	17	4	92
2	bieda	42	11	4	57
3	niski poziom wykształcenia mieszkańców	35	12	2	49
4	starzejące się społeczeństwo	3	12	4	19
5	problemy zdrowotne mieszkańców	38	9	3	50
6	brak wsparcia w wychowywaniu dzieci	8	4	2	14
7	niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach	19	8	1	28
8	przemoc w rodzinie	14	4	2	20
9	spożywanie alkoholu w miejscach publicznych	58	16	3	77
10	uzależnienia, nadużywanie alkoholu w rodzinach	30	8	3	41
11	chuligaństwo, brak poczucia bezpieczeństwa, przestępczość	64	11	5	80
12	brak lub słaba aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych w najbliższym otoczeniu	10	9	2	21
13	brak atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców, brak miejsc do aktywności sportowej i rekreacji	27	13	3	43
14	brak miejsc dla dzieci i rodzin z dziećmi (place zabaw, parki) i dla młodzieży (kluby zainteresowań i sportowe itp.)	16	8	2	26
15	przestrzeń nieprzyjazna seniorom, osobom z małymi dziećmi i osobom niepełnosprawnym (brak ławek, nierówne chodniki, brak udogodnień jak np. podjazdy)	21	8	2	31
16	zły stan estetyczny otoczenia, za mało zieleni,	23	9	2	34
17	zły stan budynków	82	18	4	104
18	niski standard mieszkań, brak centralnego ogrzewania	22	12	-	34
19	niebezpieczne przejścia dla pieszych	-	5	1	6
20	drogi nieprzyjazne pieszym (chodniki zastawione samochodami), zbyt mało miejsc parkingowych	-	13	2	15
21	za mało ścieżek rowerowych	-	7	2	9
22	niewystarczająca komunikacja publiczna	-	2	1	3
23	zanieczyszczone powietrze (smog)	1	8	1	10
24	inne – proszę podać jakie	-	-	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

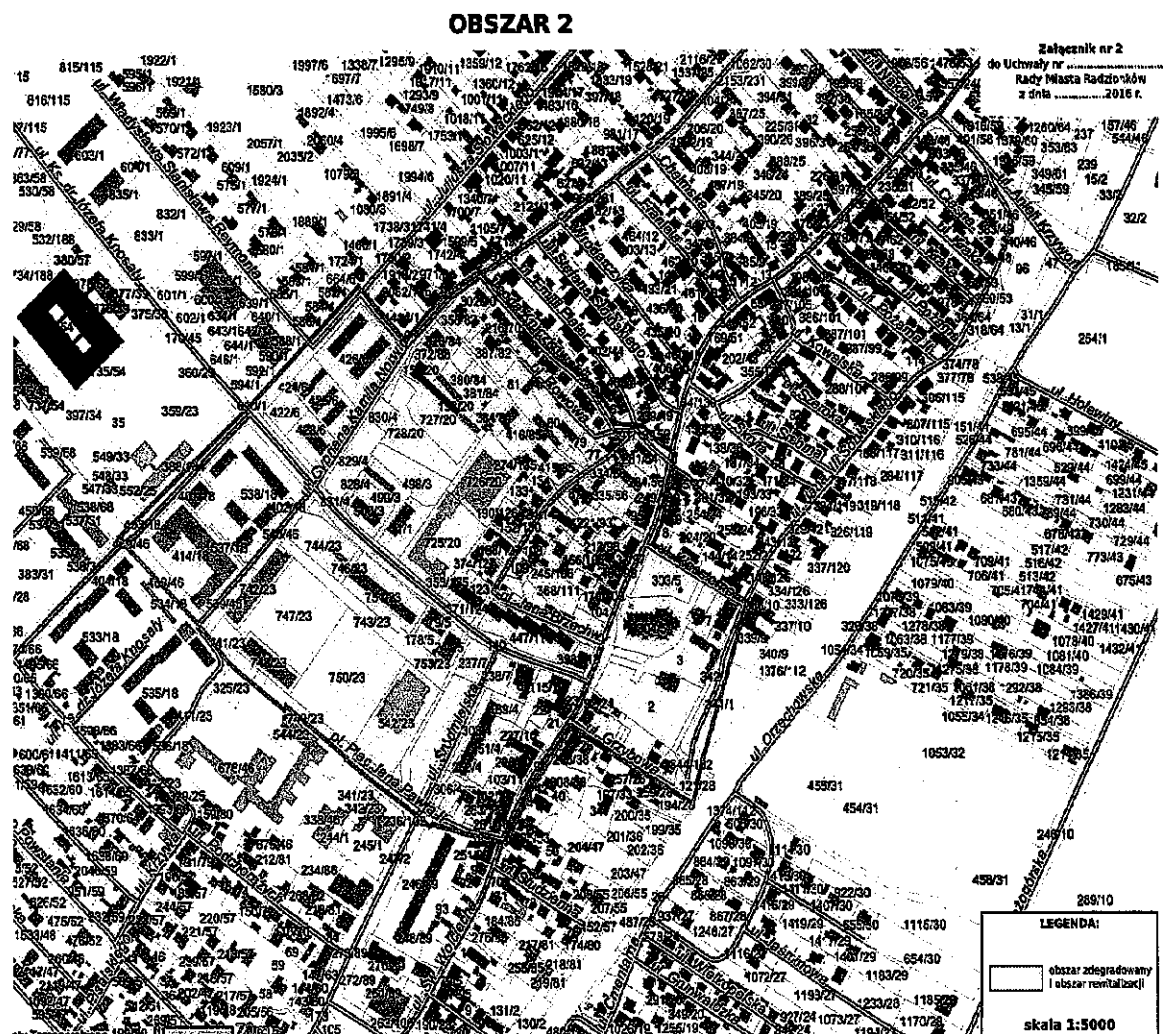
Zdecydowanie najczęściej wskazywanym problemem jest zły stan budynków. Spośród proponowanych zagadnień społecznych – bezrobocie, na drugim miejscu – bieda, chociaż tu akurat odpowiedzi różniły się w różnych badaniach. Drugim z najbardziej powszechnych społecznych problemów jest spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, a na trzecim - brak atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców. Warto zauważyć, że w odpowiedzi dotycząca oferty spędzania czasu wolnego, a także: drogi nieprzyjazne pieszym mieści się w pierwszej piątce odpowiedzi wskazanych wyłącznie na wypełnionych papierowych ankietach. W pozostałych przypadkach odpowiadający wskazywali na chuligaństwo i spożywanie alkoholu w miejscach publicznych.

Główne problemy – Obszar nr 2

Analogicznie jak o Obszar wokół Osiedla Hugona pytano o problemy wokół drugiego obszaru – wokół byłego PGR. W tym przypadku odpowiedzi były nieco bardziej zróżnicowane, a najbardziej wyróżniały się wskazania w ankietach wypełnianych po konsultacjach. W tabeli ponownie zaznaczono kolorem po pięć najczęściej wskazywanych odpowiedzi (w kolumnie sumy są to także wszystkie odpowiedzi wskazane przez 30% i więcej respondentów) – dominuje wskazanie na zły stan budynków, a także zły stan estetyczny otoczenia. W pierwszej piątce najczęstszych odpowiedzi znalazły się także: przestrzeń nieprzyjazna osobom z ograniczoną sprawnością, a także brak oferty spędzania czasu oraz chuligaństwo i spożywanie alkoholu w miejscach publicznych. W ankietach po konsultacjach respondenci najczęściej wskazywali złe drogi i mało ścieżek rowerowych, słabą aktywność ośrodków kulturalnych i spożywanie alkoholu, a także – starzejące się społeczeństwo.

Mapa Obszaru Nr 2

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 11 Główne problemy – Obszar nr 2 Osiedle wokół byłego PGR

WYNIKI DLA OBSZARU 2: OSIEDLE WOKÓŁ BYŁEGO PGR		<i>PAPI</i>	<i>KONS</i>	<i>INT</i>	<i>SUMA</i>
<i>liczba respondentów ogółem:</i>		100	29	5	134
1	bezrobocie, brak „dobrej” pracy	23	3	-	26
2	bieda	15	3	-	18
3	niski poziom wykształcenia mieszkańców	7	2	2	11
4	starzejące się społeczeństwo	6	5	4	15
5	problemy zdrowotne mieszkańców	15	-	3	18
6	brak wsparcia w wychowywaniu dzieci	4	-	1	5
7	niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach	5	2	1	8
8	przemoc w rodzinie	-	1	-	1
9	spożywanie alkoholu w miejscach publicznych	30	6	1	37
10	uzależnienia, nadużywanie alkoholu w rodzinach	6	1	2	9
11	chuligaństwo, brak poczucia bezpieczeństwa, przestępczość	42	3	1	46
12	brak lub słaba aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych w najbliższym otoczeniu	12	6	2	20
13	brak atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców, brak miejsc do aktywności sportowej i rekreacji	40	3	4	47
14	brak miejsc dla dzieci i rodzin z dziećmi (place zabaw, parki) i dla młodzieży (kluby zainteresowań i sportowe itp.)	24	1	2	27
15	przestrzeń nieprzyjazna seniorom, osobom z małymi dziećmi i osobom niepełnosprawnym (brak ławek, nierówne chodniki, brak udogodnień jak np. podjazdy)	48	3	2	53
16	zły stan estetyczny otoczenia, za mało zieleni,	76	3	4	83
17	zły stan budynków	84	4	4	92
18	niski standard mieszkań, brak centralnego ogrzewania	1	1	2	4
19	niebezpieczne przejścia dla pieszych	6	3	2	11
20	drogi nieprzyjazne pieszym (chodniki zastawione samochodami), zbyt mało miejsc parkingowych	5	7	3	15
21	za mało ścieżek rowerowych	14	7	3	24
22	niewystarczająca komunikacja publiczna	-	2	2	4
23	zanieczyszczone powietrze (smog)	3	4	3	10
24	inne – proszę podać jakie	-		3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Główne problemy dla obu wskazanych obszarów

Podobieństwa i różnice pomiędzy dwoma wskazanymi w ankiecie obszarami rewitalizacji widać w zestawieniu sumarycznych odpowiedzi – odpowiednio dla każdego obszaru. Wśród najczęściej wskazywanych pięciu cech problemowych wspólne są dwie: zły stan budynków oraz chuligaństwo. Pozostałe cechy kryzysowe w odniesieniu do Obszaru nr 1 - Osiedla Hugona obejmuje zagadnienia społeczne: bezrobocie, bieda, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych. Z kolei dla Obszaru nr 2 - wokół byłego PGR są to

zagadnienia obejmujące aktywność społeczną – czyli zły stan estetyczny otoczenia, nieprzyjazna dla osób z ograniczoną sprawnością przestrzeń oraz brak atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego.

Tabela 12 Główne problemy – oba wskazane obszary

WYNIKI SUMARYCZNE		Obszar nr 1 „Osiedle Hugona”	Obszar nr 2 wokół byłego PGR
1	bezrobocie, brak „dobrej” pracy	92	26
2	bieda	57	18
3	niski poziom wykształcenia mieszkańców	49	11
4	starzejące się społeczeństwo	19	15
5	problemy zdrowotne mieszkańców	50	18
6	brak wsparcia w wychowywaniu dzieci	14	5
7	niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach	28	8
8	przemoc w rodzinie	20	1
9	spożywanie alkoholu w miejscach publicznych	77	37
10	uzależnienia, nadużywanie alkoholu w rodzinach	41	9
11	chuligaństwo, brak poczucia bezpieczeństwa, przestępczość	80	46
12	brak lub słaba aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych w najbliższym otoczeniu	21	20
13	brak atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców, brak miejsc do aktywności sportowej i rekreacji	43	47
14	brak miejsc dla dzieci i rodzin z dziećmi (plac zabaw, parki) i dla młodzieży (kluby zainteresowań i sportowe itp.)	26	27
15	przestrzeń nieprzyjazna seniorom, osobom z małymi dziećmi i osobom niepełnosprawnym (brak ławek, nierówne chodniki, brak udogodnień jak np. podjazdy)	31	53
16	zły stan estetyczny otoczenia, za mało zieleni,	34	83
17	zły stan budynków	104	92
18	niski standard mieszkań, brak centralnego ogrzewania	34	4
19	niebezpieczne przejścia dla pieszych	6	11
20	drogi nieprzyjazne pieszym (chodniki zastawione samochodami), zbyt mało miejsc parkingowych	15	15
21	za mało ścieżek rowerowych	9	24
22	niewystarczająca komunikacja publiczna	3	4
23	zanieczyszczone powietrze (smog)	10	10
24	inne – proszę podać jakie	1	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Wskazane przez respondentów cechy można uporządkować zestawiając według liczby najczęstszych wskazań. W tabeli znajduje się 10 cech negatywnych, które charakteryzują obszary rewitalizacji.

Tabela 13 Główne problemy – najczęściej wskazywane odpowiedzi w każdym z obszarów

Lp.	NAJCZĘŚCIEJ WSKAZYWANE PROBLEMY DLA OBSZARÓW	Obszar nr 1	Obszar nr 2
1	zły stan budynków	104	92
2	bezrobocie, brak „dobrej” pracy	92	18
3	zły stan estetyczny otoczenia, za mało zieleni	49	83
4	chuligaństwo, brak poczucia bezpieczeństwa, przestępczość	80	46

5	spożywanie alkoholu w miejscach publicznych	77	18
6	bieda	57	5
7	przestrzeń nieprzyjazna seniorom, osobom z małymi dziećmi i osobom niepełnosprawnym (brak ławek, nierówne chodniki, brak udogodnień jak np. podjazdy)	28	53
8	problemy zdrowotne mieszkańców	50	18
9	niski poziom wykształcenia mieszkańców	49	11
10	brak atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców, brak miejsc do aktywności sportowej i rekreacji	20	47

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Zmiany proponowane przez respondentów

Uczestnicy badania byli także pytani o to, w jakim kierunku powinny zmierzać zmiany w procesie rewitalizacji. Zdecydowana większość wskazała remont budynków, nieco mniej – rozwiązanie problemów społecznych.

1	Rozwiązania problemów społecznych	78
2	Remont budynków	93
3	Budowa i naprawa dróg i chodników	13
4	Zapewnienie miejsc rekreacji	8
5	Modernizacja i rozbudowa budynków użyteczności publicznej	2
6	Inne, jakie	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Uzupełnieniem pytania pierwszego było pytanie otwarte, które dotyczyło tego, jaki inny obszar Radzionkowa należałoby poddać rewitalizacji i dlaczego. Warto od razu zauważyć, że zdecydowana większość spośród zaprezentowanych poniżej odpowiedzi została zawarta w ankietach wypełnionych po spotkaniu konsultacyjnym oraz w ankiecie internetowej. Zebrane propozycje i uwagi można usystematyzować grupując je w kilku obszarach tematycznych.

Propozycje dotyczące granic obszarów:

- Uważam, że powinno w większej mierze zostać uwzględnione osiedle bloków przy ul. Sadowej/Knośały kosztem osiedla przy ul. Artura na Rojcy.
- Obszar rozszerzony o ulice Artura, Miedziowa, Bezpieczna, oraz ulica Wandy oraz Lawendowa ominięte
- Dołączyć do obszaru rewitalizacji teren starego kościoła
- Do rewitalizacji proponuję również główne ulice – Kuźaja, Męczenników Oświęcimia, Św. Wojciecha, i poprawę estetyki tych ulic, które są kiepską wizytówką miasta
- Proponuję rozszerzenie Obszaru 1 "Osiedle Hugona" na południe od ul. gen. W. Sikorskiego w kierunku "Muzeum Chleba" oraz rzeki Szarlejki. Obszar ten można również poddać rewitalizacji z koncepcją zagospodarowania na funkcje: rekreacyjno - sportową oraz z wyodrębnieniem strefy inwestycyjnej. Proponuję również rozszerzenie Obszaru 2 (wokół byłego PGR) o teren byłego Zespołu Szkół Techniczno-Humanistycznych w Radzionkowie zlokalizowany przy ul. ks. dr. J. Knośały 113. Obszar ten można poddać rewitalizacji z koncepcją zagospodarowania na tereny rekreacyjno - sportowe, użytkowane przez uczestników zajęć w filii PMDK im. H. Jordana w Radzionkowie oraz mieszkańców Radzionkowa.
- Nie cały przedstawiony obszar wydaje się zdegradowany
- Ta są wyznaczone obszary na podstawie stanów faktycznych i problemów z jakimi mieszkańcy i gmina boryka się od kilku dziesiątek lat.
- Granice dobrze wyznaczone
- Obejmuje te obszary gdzie od lat jako gmina mamy poważne problemy tak od strony społecznej jak również gospodarczej. Po latach bumu pozostał problem od dziesiątek lat do rozwiązania?

Propozycje dotyczące kwestii przestrzennych we wskazanych obszarach:

- *Budynki na ul. Kuźaja wymagają gruntownego remontu,*
- *Tereny są zaniedbane – budynki w większości w złym stanie technicznym, nieestetyczne, o niskim standardzie*
- *Obszar zaniedbany od lat, potrzebna jest gruntowna modernizacja terenu i budynków*
- *Brzydko wyglądające budynki (elewacje) np. przy ul. Knosały i Sadowej. Rozkopane miasto, prawie przy każdej ulicy Radzionkowa*
- *nieestetycznie wyglądające budynki i ich otoczenie. Brak terenów rekreacyjnych i wypoczynku*
- *Zagospodarowanie, ładna kawiarenka, basen kryty (na wzór aqua parku), ławki, posadzenie ładnych roślin, plac zabaw dla dzieci*
- *Za mało koszy na śmieci. Posadzenie ładnych krzewów, które kwitną od wiosny do późnej jesieni.*
- *posadzenie roślin, drzew, krzewów, ławki, zagospodarowanie ekologiczne, oczyszczenie budynków - elewacje*
- *remont i sprzedaż mieszkań na os. Hugona,*
- *Parking przy bloku Krzywa 25, 27*
- *Brak w okolicy budynku Krzywej 25 oznaczeń drogowych, typu: ślepa uliczka*
- *Więcej ścieżek rowerowych, planowany przebieg drogi przy ul. Knosały (pomiędzy Karoliną a Tęczą) jest zbyt blisko bloku ul. Krzywej 27 i 25*
- *Brak łazienek, ogrzewania w mieszkaniu*
- *Na "os. Hugona" ułatwić dostęp do c.o.*
- *W budynku 60A (Kuźaja) brak ogrzewania i szczelnych okien*
- *Remont ogrzewania i okien*
- *Chodniki, oświetlenie - brak*
- *W obszarze nr 1 brak miejsc rekreacyjnych dla dzieci w całej dzielnicy Rojca*

Propozycje dotyczące kwestii przestrzennych w innych obszarach:

- *Bardzo duże natężenie ruchu samochodowego na ul. J.Kuźaja oraz na ul. Z. Nałkowskiej. Na ul. Z. Nałkowskiej natężenie ruchu wynosi ok. 14 tys. pojazdów na dobę. Na ul. J. Kuźaja brak zatok autobusowych, które poprawiłyby płynność ruchu drogowego i zwiększyły bezpieczeństwo. Należałoby rozważyć ograniczenie ruchu samochodów ciężarowych o całkowitej masie powyżej 8 ton na ul. Kuźaja tj. od ronda im. ks. J. Popiełuszki w kierunku centrum Radzionkowa. Brak wydzielonych i oznakowanych dróg rowerowych, szczególnie w ciągach ulic: J. Kuźaja, Z. Nałkowskiej, gen. W. Sikorskiego, Skotnickiej, Artura, Nieznanego Żołnierza.*
- *Brak wydzielonych i oznakowanych dróg rowerowych, szczególnie w ciągach ulic św. Wojciecha, ks. dr J. Knosały, Śródmiejskiej, C. K. Norwida, J. Słowackiego. Brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych szczególnie w ciągu ul. św. Wojciecha.*

Propozycje dotyczące działań społecznych:

- *zwiększyć ilość miejsc wypoczynkowych*
- *utworzyć świetlicę środowiskową*
- *kursy, studia, wsparcie na otwieranie własnej działalności, ulgi*
- *oprócz remontów budynków: zagospodarowanie podwórek – place zabaw dla dzieci*

Inne uwagi i komentarze związane z rewitalizacją Radzionkowa:

- *Miasto Radzionków, ładne miasto rozwijające się, strefa ekonomiczna ale brudne, brak wypoczynku dla seniorów, mało atrakcji*
- *Zmiana lokali socjalnych na komunalne (Hugona), powód – brak lokali komunalnych.*

Inne uwagi i komentarze:

Ze względu na brak jakichkolwiek danych/analiz dotyczących aspektów wymienionych w art. 9 ust 1 u.o.r. trudno o wskazanie alternatywy dla propozycji przedstawionej przez Urząd Miasta.

PODSUMOWANIE BADAŃ ANKIETOWYCH

W zebranych w trakcie badania ankietach wyraźnie widać różnicę w postrzeganiu obu poddanych ocenie obszarów:

Obszar Nr 1 „Osiedle Hugona wraz z ulicami przyległymi” jest postrzegane jako miejsce koncentracji problemów społecznych (bezrobocia, biedy).

Obszar Nr 2 „Osiedle wokół byłego PGR” – jako miejsce nieprzyjazne dla mieszkańców, bez odpowiedniej infrastruktury do spędzania czasu wolnego i rekreacji.

Wspólnym problemem dla obu obszarów, najczęściej wskazywanym w we wszystkich ankietach – jest zły stan budynków. Warto zwrócić uwagę, że drugą cechą najczęściej wspólnie wskazywaną jako problemowa w obu obszarach – jest chuligaństwo i brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Wszystkie proponowane w ankietach zmiany dotyczące poszerzenia granic obszarów rewitalizacji zostały rozpatrzone przez Urząd Miasta. Pozytywnie oceniono propozycję dotyczącą dodania okolic ulic Wandy i Lawendowej, i w tym zakresie skorygowano pierwszy obszar rewitalizacji (Obszar nr 1).

Propozycje dotyczące kwestii działań społecznych i przestrzennych w dużej mierze będą uwzględniane w trakcie realizacji przebudowy rewitalizacyjnej.

Kilku respondentów wskazywało na brak znajomości szczegółowych danych i brak dostępu do diagnozy. Celem prowadzonego badania ankietowego było poznanie opinii społecznej (subiektywnej) dotyczącej wskazanych obszarów i występujących problemów, jednocześnie - prowadzone badanie stanowiło element diagnozy (obok gromadzenia i analizy danych statystycznych).

Zakres graniczny obszarów rewitalizacyjnych po wniesionych uwagach

OBSZAR 1

OBSZAR 2

